

ACC. N:R M. 14509: 1-12.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Skåne Upptecknare: Nils Briarne, Malmö
Härad: Berättare: " "
Socken: Malmö Berättarens yrke: driftförmän
Uppteckningsår: 1958 Född år 1883 i V. Vram

Den första bilen i Malmö. s. 1-12
(foto a° sid. 12.)

Skriv endast på denna sida.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: *Vilhelm Piörne*

Härad:

Adress: *Edwardkindahlsg. 14a, Malmö*

Socken: Malmö stad

Berättat av: *Ovanstående*Uppteckningsår: *1958*Född år *1883* i *Vrams socknen**Malmö första bil.**8 blad.**Bilagga. "Den gamla bilen"**3 "**Skåne*

*Nu när bilen är "herre" över våra
vägar och gator, vågar inte "Ho-
höga bock" springa på den och
hoppa upp, för att göra lasset så
tungt, att bilen inte orkar dra.
Men transtre flygmastkärnorna
skrämt bort den.*

Malmö första bil.

En gammal bils öden.

Vid ett besök å Tekniska Museet i Stockholm blev jag, i sällskap med en amanuens, i tillfälle att höra ^{en} professor, omgiven av en skara unga teknologer, föreläsa om den gamla bilens härkomst och konstruktion. Till min hjälp med, påstod ~~professorn~~ professorn bland annat, att bilen konstruerat och tillverkat i Antarktis, samt en del andra litet märkliga förhållanden. Då han slutat sin utläggning, för en andaktigt lyssnande och intresserad skara, uppmanade mig amanuensen, att träda fram och tillrättelägga den gamla bilens historia. Så som den verkligen var. Jag avböjde med hänsyn till den ärovärdige professorn. Efter sträpen hade ju talat, och de intresserade lyssnarna gingo nöjda bort, för att kanske berätta andra med sin sakt kunskap, om den märkliga bilen.

Ybland kan dock verkligen vara märkligare än ditten, så även nu. För många kan det kanske vara av intresse, att få veta något

Folklivs-
arkivet,
Lund
Fylln. till
S. 108.

Malmö första bil.

ACC. N:R M. 14509:2.

2.
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Om Malmö första automobil, samt att bilindustri fört fram i Skåne
innan Skania började sin fabriks massiga tillverkning, och det märk-
ligaste, att en målare var den ^{förste} konstruktören, i vår inhemska bil-
tillverkning. Ägare av vår moderna lyxigt bär konstiga ägna en
fantastiskt dem, som för snar treffjördesdelar setet sedan, fingo
nåja sig ett sådant ätror, som insända fotat visar.

Före år 1896 hade målarmästare J. O. Cederholm, Ystad, konstruerat
och byggt en ångvagn. Han var dock inte nöjd med sitt verk, utan byggde
en ny, med förbättrad konstruktion. Om denna pag skriver St.
Dagbl. under senaste Ystads utställning: "Konstruktionen är för-
bluffande genialiskt. En rad primusbrännare alstrade värmen
och ångan. Det finns en finurlig vätskåda och manövreringen
stöttes med några spaltar, medan styrinrättningen var mera enkel."

Ej heller nu var vår målarmästare tillfreds, utan påbörjade snart nog,
troligen år 1896, en ny vagn med bensindriven motor. Den byggdes
i landåform, d. v. s. med sätarna vända mot varandra, så att
Chauffören kom att sitta i baksätet och passagerarna i framsätet
Styrstängens med rattens sett mitt i vagnen, rullt upp, och där voro även

Malmö första bil.

ACC. N:R M.

14509:3.

3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Växel- och Cromspokrarna placerade. Sätena hade läderdynor och vagnsbotten var belagd med linoleum matta. Underredet vilade på 3 stålrethjul med gummiringar. Fyra fjädrar uppbar karosseriet, som var av trä och ljuslackerat. Mitt under karossen var inmonterad en 4. Htt. bensinmotor av fransk fabrikat. Motorn var kopplad till det ensamma bak-hjulet med två kedjor. Förtändningen skedde ett 4 Votts Nife-batteri. Bensinregleringen utfördes med ett handtag under ratten. Motorn startades med en key från sidan av vagnen. En enkel fjärelleda, som manövrerades med ^{en spak}, hade två växlar för fram, meningen för baks. Styrinrättningen var kopplad till de två framhjulen på liknande sätt som på nutida bilar. Rikslampa och två strålkastare för fotogen belysning, kompletterade utrustningen. Alla smetdelar var nickelbronsade förutom stänkskrämmorna som var svartlackerade. Så såg den första, i Sverige tillverkade och senare registrade, bilen ut. Endag, troligen 1898, förvånades Malmöborna, vid åsynen av ett underligt ekipage, som stäntrade fram på gatorna, med en nästan livsfarlig fart.

Malmö första bil.

ACC. N:R M. 14509:4.

H.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND.

Med gapande munnar bestradade stadens pojkar det underliga ättret. Vad myndigheterna och stadens tidningar sade om moderniteten kände jag inte till. Med sin 5 1/2 - 6 sub./mot fart strumpade den, ensam i sitt slag, omkring något år. Då myndigheterna förestrev inregistrering fick den först n:r 174, vilket snart ändrades till 179. Efter att några gånger skiftat ägare, kom den i handelsresand F. G. Granguiests tjänst. Han for vida omkring i sin lilla bil, som i början av sin tillvaro kallades "Sralan", men som nu hade n:r 220. Dess gamla namn var försvunnet, då den fått snabbare medfärlare. Granguiest hade det nog svårt i uppförlarna, och ofta hade han nog behövt stiga av för att strjupa på. Mången gång blev den istadig och hamnade i diket. År 1921 togs den definitivt ur bruk och pensionerades. Ett år därefter blev jag av fru Granguiest anmodad att ta hand om den gamla bilen, för att ströta ner den, eller göra med den vad jag ville, blott den togs bort från gården. Nu var tillfället kommit,

Malmö första bil.

ACC. N:R M. 14509:5.

5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

5.

att rädda den från förinfelse — trodde jag. Svårigheterna
var större än jag anade. Jag besökte stadens alla bilfir-
mer och sökte förmå dem, att de låna dem ett jämförel-
se objekt mot de nya, moderna bilarna. Många
sades sig vara intresserade och sade sig strola hemma, för
att se under verkstet, men ingen kom, förrän det var
för sent. Jag fick nämligen ett ultimatum, att för bort
bilen från gården omedelbart. I så var ingen annan
råd, än att polstra sänder och packa den i sädor, för
att vid ett senare tillfälle åter sammansätta den. Med
stor elust togs verktygen fram, men just då föll
tautren på HATT's ombud, major von Platen.
Det dröjde inte många minuter innan jag stod
inför denne och framförde mitt ärende. Efter några
minuters betänksam tystnad, bad han om att få se
bilen. Efter en noggrann mönstring av bilen, laade
han, att få sig an bilen, mot att jag ordnade avregiste-
ringen samt betalade frakten till Stadsborn.

Malmö första bil.

ACC. N:R M. 14509:6.

6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

6.

Men då han fordrade att jag skulle köpa in bilens strå-
kaster, som ej voro med, då jag övertog vagnen, tyckte
jag att ^{det} gick väl långt i kraven. Majoren föreslog då
att bilen endast skulle deponeras, och att jag själv
skulle bestämma bilens framtida öden. Hos kändtyresen
hade jag svårighet med att registreringen, ty där fordrades
ett intyg om, att den var merströad. och där ville
man ha bilskatt för året, eftersom den ej var betald.
Äntligen var den klar, att sändas. För den skull an-
litade jag en åkare, för att bogsera den till järnvägen.
Där fordrade man 200 kr. i frakt om den skulle
sändas utan emballage, men inpackad begärdes
endast 40.-kr. Jag beredde mig på, att ta hem
bilen igen. Då sade en stationskarl, att om några
minuter skulle en båt utgå från Stäppsbron
varför jag kunde förvänta få med bilen där.
Med fort lemmo vi till fartyget, där man höll på
med att dra in landgången. Jag anropade styr-

mannen, och han lovade ta bilen ombord medan jag skaffade nödiga papper från en strepps mästare. Jag drog en lättnadens sukt och trodde, att nu var bilens framtid säkerställd.

Efter något år var den utställd å Malmö rådhus, och där blev den fotograferad och omarbunden i Stadenstidningar. Vid ett senare tillfälle fick jag höra, att KAT misströtte bilen. Jag tilltror därför KAT med förfrågan, om hur saken förhöll sig, men fick intet svar. Jag ringde då upp K. F. K., för att få veta orsaken. Den tjänsteman, som jag talade med, sade sig inte känna till bilen och frågade, om jag hade något ertrännande, av att bilen blivit tillsänd KAT. Ett sådant bevis hade jag ej erhållit. Jag fick då ett fränt meddelande om att i så fall kunde jag ^{jag} erhålla några upplysningar. Jag meddelade, att jag kom att vidta rättsligt krav på, att bilen blev mig tillstånd i oskadat skick. Senare fick jag veta, att den blivit överförd till Tekniska museet, där den annu är. Vid mitt besök i museet fann jag bilen i ett uruselt skick.

Malmö första bil

ACC. N:R M. 14509:8.

8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

8.

Den av Intendent Torstedt till mitt förfogande
ställda amanuens meddelade mig, att på grund
av bristande utrymme, hade KAT ställt upp
den gamla bilen på ett plant fält, där några yngre
kontorister körde med den, och åldrymerna hade
som med då man var ute och färdade. Jag blev ledsen,
då jag åter såg den gamla bilen, som hade trasiga
däck, väruspatten låg lös i ragnen, belyktan hade man
bundet fast med järntråd, och de fina med nytt halvskin-
klädda åtgynerna voro nersölade och en satträdes.

Det var ornat än den välputtrade och ostradade jag jag
ställt till KATs förfogande.

Från museiledningen visades jag all välvilja, och jag kom
underfund med, att man trodde jag skulle göra an-
språk på, att få bilen tillbätra. Så var inte fallet.

Jag kunde naturligtvis gjort det, och sedan hade jag kunnat
få ett modernt lyxåkr i utbyte mot Malmö första bil.

River Sjöö

Bilag till historiken om Malmö första bil.

ACC. N:R M. 14509:9.

I
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Den gamla bilen. (några år utan registrering, sedan M4.
M9 och till slut M220).

När jag av ägaren fick den gamla bilen för nerströtning
var jag genast övertygad om att det inte fick strö. Jag fick
ommedelbart bestred, ^{att den} om skulle var från garaget inom tre
dagar. Fast intet hinder fanns bad jag förgäves, om ett par
dagar anstund med bortförslingen. Bilen var obestridligen
ett förnämligt museiföremål, och jag måste därför rädda
den från nerströtning. Jag ämnade därför plötra sönder den
på följande dag och tillvidare förvara den i låder.

På trällen funderade jag över bilens trista öde och ströer
följande balled.

Du var en sevärdhet förutan mätta
en gång, när du till Malmö kom.

Jag tror, du redan orten nittioått
på stadens stortorg svängde om,
och där förvånade publiken.

De aldrig förut sett en sliträn.

Den gamla bilen.

ACC. N:R M. 14509:10.

II

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Med fyra hästare trafft du trunde rase
omkring på landet några år
I land vägens folk du spridde fasa
men mest du strände bar och fär.
Ofta körde du i något ditte.
Man aldrig strådad för din litte.

Med fog doot folket dig i kunde klandra
och smert du tronturerer fär.
I dina spår det följde många andra
i tidningarna det ofta står
om Petrus Asp'grens fina "koppa".
Den kunde smattra, flyga, koppa.

Nu är du gammal - snart strall du nu strötas
- ingen vill dig omfärdnad ge.
Och överallt jag brystt bort motas
då för din välfärd jag vill be.

Den gamla bilen.

ACC. N:R M. 14509: II.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Och därför maltras nu ditt öde —
i morgon skall du räknas till de döda.

När jag dagen därpå hade börjat struva sönder
bilen, fick jag plötslig en ingivelse att söta de-
ponera den hos KFAH. För den skull sökte jag
kontakt med deras ombud här i Malmö, och
det bestämts att bilen skulle sändas till Stockholm.
Detta mitt förfarande var ett beträgligt miss-
tag. Bilen blev hos KFAH övanligt mishandlad,
innan den kom till Tekniska museet.

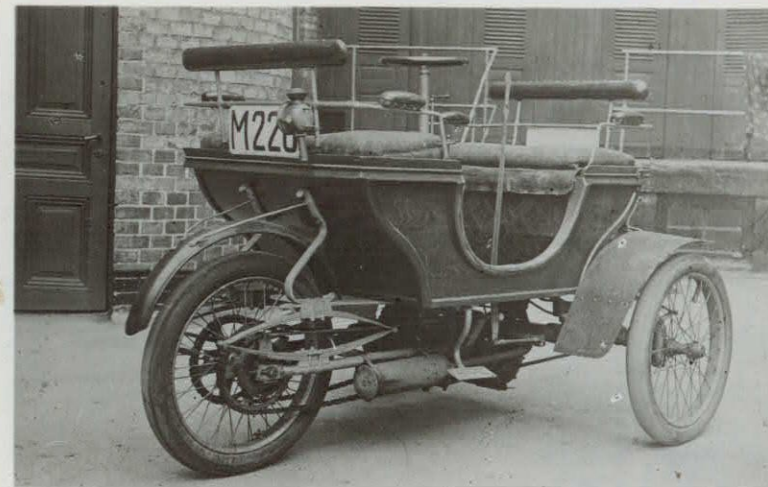
Malmö den 23 apr. 1958

— Ernst Zinne —

Skåne
Malmö

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

M. 14509: 12.

(neg. saloner)

Malmö första bil, tillverkad i Ystad, troligen år 1896. Den kom till Malmö 1898 och när inregistreringsskyldighet infördes fick den n:r 4. Den avregistrerades 1922 under n:r 220 varefter den sändes till Sthlm, där den nu kan beskådas på Tekniska Museet.

Foto dagen innan jag sände bort den.

Foto inlämn. av Nils Björne,
Malmö